

ra en JRoig (*Spill*, v. 7982: «met vi novell / en odre vell / ab rot *ambut*»); en OPou («infundibulum», *TbPu.*, 20, en el capítol «del celler o bodega»), i així ho sento encara el 1963 («*Carrer de l'ambút*» a Parcent), MGadea (*T. del Xè I*, 396); igual en el cat. occidental, fins als Pirineus: Tor de Vall Ferrera (1932), Rialb de Noguera (1959); *ambét* a Capcir (Formiguera, 1960). En algunes altes valls pallareses diuen *ambúit* (influència de *buit*, Llessui, 1959, i a Bonansa, Sort i Tremp, Esterri *AlcM*), com en aranès (*embuçit* cf. *buéit* 'buit'). Pren en els Pirineus el sentit de 'engolidor, xuclador': («l'Estany del Diable sembla un *ambét*», Formiguera), (semblantment a Benasc, i també a Ansó m'explicaven que «el agua de la Fuen de O Rincón, se mete por *embudo* y va a parar a La Reclusa», 1966).

Ja vella i arrelada [1803, Belv.] és l'expressió cat. *fer embuts* 'dir mots incomplets, expressar-se premiosament', i en definitiva 'fer visibles circumloquis'. Es pot sospitar que en l'origen fos més aviat un homònim. *IMBUTUM* en el seu origen no era més que el participi *imbutus* de *imbucere*=*in-bibere*, per tant era natural que fos analitzat com *embeüt* 'el que diu coses embegudes, a mitges dites', i aquest per la seva banda pogué ser analitzat com una variant de l'expressió clàssica de la mateixa idea, *ambages* que en *BMetge*, etc. apareix com *embages* (com si fos *embuatges*).

DERIV.: D'ací *embudear* 'tartamudear la lengua' a l'*Epilogo en Medicina* aragonès de Vicente Burgos, a. 1495. D'ací, per una banda, *embuder* 'golafre', «traçó», MGadea (*T. del Xè II*, 82, 138; III, 59), Salvà (*Callosa d'En S.* II, 119). I d'altra banda, en el sentit de 'el qui fa embuts', 'que té parlar premiós', Noller (*Fig. i Paisatges*, 92), i també 'empeder' id., en convergència amb *impedit* i *impeder*: a Alcanó (Garrigues) sento una forma intermèdia *ampudê*. *Embudera*, també usual a les Garrigues (Granyena, Torrebeses, 1935-36) i en el Rosselló (JSPons, *Canta-Perdiu*, 122); si bé aquest potser és un recipient, car se cita junt amb *panistres* en un doc. de Ribes, de 1380 (*BABL VI*, 470).

DERIV.: *Embudaire*. *Embudar*. *Embudejar*. *Embudell*. *embudella*. *Embuder* (supra). *Embudera*. *Embudir*. *Embutam*. *Embutada*, *embutaire*. *Embutar*, -*utat*. *Embutejar*. *Embuter*. *Embutim*.

Embutllojar, V. *butllofa* *Embutxacar*, V. *butxaca* *Embutzada*, *embutzegament*, -*zegar*, V. *butza* (*ESBOTZAR*) -*gar-se*, V. *butza* *Emenar*, *emenda*, *emendació*, *emendatori*, *emendar*, V. *esmentar* *Emergència*, *emergent*, *emergir*, V. *submergir* *Emèrit*, V. *merèixer* *Emersió*, V. *submergir* *Emesa*, *emetent*, V. *metre*

EMÈTIC, pres del ll. *emeticus*, i aquest, del gr. *ἐμετικός*, derivat de *ἐμέω* 'jo vomito'. □ 1.ª doc.: 1803, Belv.

DERIV.: *Emetitzar*.
CPT.: *Emetocatàrtic*.

Emetre, V. *metre*

EMFASI, pres del ll. *emphāsīs* id., i aquest, del gr. *ἐμφασις* 'demostració, explicació', 'moralitat, ensenyament a deduir d'això o d'allò', 'expressió que dona a entendre més del que diu, èmfasi', derivat de *ἐμφαίνω* 'faig o deixo veure, mostro, manifesto', el qual ho és *φαίνω* 'semblo, aparec'. □ 1.ª doc.: 1695, Lacavalleria:

«Sublimioris sensūs oratio --- ell parla ab emfasis, emfaticament, lo seu rabonament es emfatic». D'ací passa al *DTO*. 1757 i lèxics posteriors; i és usat pels escr. Renaix.

DERIV.: *Emfàtic* [Lacav.]. *Emfasitzar* [DFa.], l'autor del qual l'usà sovint en les seves obres, amb consciència que era un calc útil de l'angl. *emphasize*; també s'ha dit *emfatitzar*, adaptació no menys justificada, i que sembla més ajustada a les preferències internacionals i a les normes gregues (cf. *sintetitzar*=angl. *synthesize*; *emetitzar*; *sintàctic*=fr. *syntaxique*, etc.); *emfasització*.

EMFISEMA, pres del gr. *ἐμφύσημα*, -*ατος*, 'in-flor', derivat dc *ἐμφυσάω* 'boteixo, insuflor, inflo', el qual deriva de *φυσάω* 'jo bufo'. □ 1.ª doc.: 1868, *SLitCosta*.

DERIV.: *Emfisematós*.

Emfiteusi, *emfiteòtic*, *emfiteuta*, *emfiteutic*, *emfiteuticari*, V. *fito*

EMFRAXI, pres del gr. *ἐμφραξις* 'acció d'obstruir, embús', derivat de *ἐμφράττω* 'tapo, fico embussant', i aquest, de *φράττω* 'estrenyo, omplo, obstrueixo'. □ 1.ª doc.: *DFa.*, i *emfràctic*, *emfragma*, ja 1868 (*SLitCosta*, *enfr.*).

Emigració, *emigrant*, *emigrar*, *emigrat*, V. *migrar* *Eminar*, *eminada*, V. *aimina*

EMINENT, pres del ll. *emīnens*, -*itis*, 'elevat, prominent, que surt enfora', participi actiu de *eminēre* 'elevant-se, formar eminència', derivat de *minae* 'can tell o lloc que sobresurt en una paret, en una roca'. □ 1.ª doc.: S. xv, *DAG.*; *AlcM* en dona testimonis literaris de 1490 i tants (FAlegre, *Quesius* d'Albert el Gran). En la tradició lexicogràfica des del *DTO*. 1647.

DERIV.: *Eminència* [princ. S. xv, StVicentF]. *Emineñtíssim*. *Eminentment*. *Preminent* [1695, Lacav.]; *preeminència* [id.]. *Imminent* [S. xvii, Bruniquer], de *imminens*, -*itis*, participi actiu de *imminēre* 'alçar-se per damunt d'alguna cosa', 'estar molt a la vora de': *imminència* [princ. S. xv, StVicentF]. *Prominent* [Lab. 1839], de *promīnens*, -*itis*, participi de *prominēre* 'fer-se endavant, formar un sortint', altre derivat del mateix; *prominència*. Del ll. *MINAE* ve el cast. *ALMENAS* (*DCEC*) 'merlets' que també fou usat un xic a Val. (*Tirant* cap. 315, *Riq.* p. 888, i un altre ex. en